

# יסודי ההלכה: בין מסורת לחדשונ

לא בשמות היא ולא מעבר לים, כי קרוב אליה הדבר מז'

NOAM L. WEISSMAN  
AND DAVID P. STEIN

A PROJECT OF  
SHALHEVET HIGH SCHOOL

Shalhevet  
שליחות High School



ישיבת רבנו יצחק אלחנן  
Rabbi Isaac Elchanan Theological Seminary  
An Affiliate of Yeshiva University

בכ"ז

November 4<sup>th</sup>, 2014

A systematic approach toward helping students recognize and understand the underpinnings of the halakhic system in Rabbinic Judaism is all too often lacking in the current model of yeshiva high school education. Students can walk away with many details of Torah and halakhic knowledge, but don't have a sense of the "bigger picture."

This is true both with respect to teaching the philosophy of halakhah and in terms of helping students understand the process and methodology of halakhah. The curriculum of Shalhevet High School represents a significant and serious attempt to address this lacuna by giving students the opportunity to explore major topics within the realm of Rabbinic legal theology as well as in the area of halakhic process and by introducing them to a number of sugyot that demonstrate the halakhic process at work. It is a pleasure to be involved in this project which will enable our students to achieve a broader and more conceptual understanding of the halakhic system which is the foundation of the religious life of our community.



Jeremy Wieder



# יסודי ההלכה: בין מסורת לחדשנות

ICHIDAH A:

עיקרים, ערכים ואחריות

חלק א:

לא בשמים היא

בבא מציעא נט:	8
Eliezer Berkovitz, Not in Heaven: The Nature and Function of Halakha. New York: Ktav Pub. House, 1983, pp 47-51 .....	9
Jonathan Sacks, Creativity and Innovation in Halakha in Rabbinic Authority and Personal Autonomy, ed. Moshe Z. Sokol. Northvale, NJ: 1992 pp. 129-130 .....	14

חלק ב:

אלו ואלו דברי אלוקים חיים

עירובין יג:	18
חגיגה ג:	19
משנה עדויות אה:	20
רש"י כתובות נז. ד"ה קא משמע לו	21
Rabbi Michael Rosensweig, Elu va-elu divre elokim hayyim: halakhic pluralism and theories of controversy in Rabbinic Authority and Personal Autonomy, ed. Moshe Z. Sokol. Northvale, NJ: 1992 pp. 98-99, 102, 107, 109 .....	22

חלק ג:

שלא תהיה כשתי תורות

ראש השנה כה:	30
ברכות כז:-כח.	31

... סנהדרין פה-פח:	33
... סנהדרין פט.	35
... רמב"ם הל' ממרים ג:ד,ח	36
... רמב"ן דברים כא:יח	38

## חלק ד: הלכה למשה מסיני

מנחות כת:	42
משנה אבות א:א	43
רמב"ם הקדמה למשנה תורה	44
תמורה טו:	47
רייטהא עירובין יג:	48
מדרש ובה שמות מא:ו	49
רמב"ם הקדמה לסדר זרעים	50
רמב"ם הל' ממרים א:ג	52
רמב"ם הל' שופר ג:ב	53

## יחידה ב: 'עשה ככל אשר יורוך'

### חלק א: לא תסור

שבת לא.	55
יבמות מז.	56
רמבם איסורי ביהה יד:א	57
שבת כג.	58
יבמות כא.	59
פסחים נ:	60
דברים יז:ח-יא עם רש"י	61
ספרא - י"ג מdzות שהتورה נדרשת בהם	63
סנהדרין פו.	66
בבא קמא פג:	67

## חלק ב: דורייתא מול דרבנן

עבודה זורה ז.	70
חגיגה ב, ד.	71
פסחים קטז:	73
רמב"ם הל' ממרים ב:ט	74
רמב"ם הל' ממרים א:א-ב ולחם משנה שם	76

## חלק ג: חריגה והקלת ההלכה

כתובות ס.	78
ברכות יט:	79
תמורה יד:	80
מועד קיטן יג:-יד.	81

# תהליך ההלכה: הכרעה וקבלה

לא בשמות היא ולא מעבר לים, כי קרוב אליה הדבר מזד

NOAM L. WEISSMAN  
AND DAVID P. STEIN

A PROJECT OF  
SHALHEVET HIGH SCHOOL



# תהליך ההלכה: הכרעה וקבלה

## יחידה א: הציבור והפוסק

### חלק א: מנהיג

פסחים סוף:	8
ברכות מד', מה.	9
סוכה מד. עם רשי'	11
עובדיה זורה לה: - לוז.	12
רמב"ם הל' ממרים בה-ז'	14
רמב"ם וראב"ד הל' ממרים בב'	16
רשב"א חולין קלוד"ה הא אמרין	19
רמב"ם הל' שביתת עשור ג:ג	20
השגות הראב"ד למשנה תורה מעשר שני א:ג	21
רמב"ן בבא בתרא קמד:	22
ירושלמי פסחים ד:א	23
משנה ברורה א"ח שלד:ב	25
פתחי תשובה ח"מ קסג:ג	26
תוס' ברכות מה. ד"ה ולית הלכתא	27

### חלק ב: סביר היא

בבא קמא מו.-מו:	29
בבא קמא טו.	31
כתובות מא. ותוספות	32
שיטה מקובצת כתובות מא.	33
סנהדרין עד.	34
סנהדרין עט.	35

ברכות לה.	36
רמבם הלכות ברכות א:א-ב	37
רשба ברכות לה.	38
רייטב"א ברכות לה.	39
תוספות ברכות לט. ד"ה בצרליה.	40
בבא בתרא יב.	41

## יחידה ב: כח בית דין

### חלק א: אין לדין אלא מה שעינינו רואות

בבא מציעא לט:	43
תוספות כתובות צז:	44
רmb"מ הל' עדות ג:יב	45
מורה נבוכים ג:גד	46
בבא בתרא קל:-קלא.	48
שו"ת רב אברהם בן הרmb"ם סימן צז	50
אגרות משה יורה דעתה סימן קא	52
Chief Rabbi Lord Jonathan Sacks, "Creativity and Innovation in Halakhah" in Rabbinic Authority and Personal Autonomy, ed. Moshe Z. Sokol, pp. 148-149	53
גיטין לד, לו.-לו:	55
ברכות יט:כ.	58
רmb"מ הל' ממרים בד	60

### חלק ב: הפסיק והפוסק

ראש השנה כה:	62
רmb"מ הל' ממרים ב:	63
שו"ת אגרות משה הקדמה	64
Professor Aaron Kirschenbaum, "Subjectivity in Rabbinic Decision-Making" in Rabbinic Authority and Personal Autonomy, ed. Moshe Z. Sokol, pp. 82-85, 88-89	65
דרשות הר"ן, דרשה יא	71
ספר החינוך מצווה עת	73

## חלק ג: התלמוד והשולחן ערוך

רמב"ם הקדמה למשנה תורה .....	75
דרשות הר"ן, דרשיה יב .....	76
עירובין נג. ....	78
תוספות קידושין מה: .....	79
רמב"ם, ראב"ד הקדמה למשנה תורה .....	80
הקדמת ר' יוסף קארו לבית יוסף .....	81
ש"ת הרמ"א ס' כה .....	82
ש"ת הרמ"א ס' פא .....	83
הקדמת הרמ"א לספר דרכי משה .....	85
פתחי תשובה יורה דעתה רמב"ה .....	86

## יחידה ג: דין אדם ודיני שמים

### חלק א: לפניהם משורת הדין

ויקרא יט:טו .....	88
תהלים פט:טו .....	89
שמות לד:ו .....	90
ישעה א:כז .....	91
בראשית יח:יב .....	92
בבא קמא נה:-נו. ....	93
בבא קמא נט: .....	95
רמב"ם הל' גזילה וabayda ד:ט .....	96
בבא מציעא כד: .....	97

### חלק ב: המצוה והמצווה

קידושין לא. ....	99
Rav Aharon Lichtenstein, By His Light, pp. 56-60 .....	100
סוכה כה.-כו. ....	105
קידושין בט. ....	108
קידושין לג:-לה. ....	109

# מחקרים בהלכה: האשה, הציבור והחברה

לא בשמות היא ולא מעבר לים, כי קרוב אליה הדבר מזד

NOAM L. WEISSMAN  
AND DAVID P. STEIN

A PROJECT OF  
SHALHEVET HIGH SCHOOL



# מקרים בהלכה: האשה, הציבור והחברה

## יחידה א': מצוות עשה שהזמן גרמא

קידושין כת.	8
קידושין לד.	9
ברכות כ:	10
פסחים מג:	11
שבת כב.	12
מנחת חינוך מצוה קיב:	13
חגיגה טז:	14
ראש השנה לג. עם רש"י	15
תוספות עירובין צו.	16
רמב"ם הלכות ציצית ג:ט	17
שולחן ערוך או"ח תקפט: א-ו	18

## יחידה ב': תפילה

### חלק א': מהותה של תפילה

ברכות כ.-כ: עם רש"י ד"ה תפילה ותוספות ד"ה בתפילה	20-21
רמב"ם הלכות תפילה א:ב	22
השגות הרמב"ן לספר המצוות: ה	23
מגן אברהם קו: א	24
שולחן ערוך או"ח קו: ז	25
משנה ברורה ס' קו ס"ק ז	26
ברכות כו:	27
Chief Rabbi Lord Jonathan Sacks, Covenant and Conversation, Parshat Shemini 2011 ...	28-30

## חלק ב': כוננה

..... מורה נבוכים ג:נא	32-33
חוות הלבבות .....	34-35
ברכות ל: .....	36
ברכות לד: עם תוספות ד"ה יכוון .....	37
רמב"ם הלכות תפילה ד:א .....	38
רמב"ם הלכות תפילה ד:ט .....	39
רמב"ם הלכות תפילה י:א .....	40
רב חיים על הרמב"ם .....	41-42
Rav Joseph B. Soloveitchik, "Prayer ,Petition and Crisis" .....	43-47

## חלק ג': מעריב

ברכות כד: .....	49
רמב"ם הלכות תפילה א:ו .....	50
משנה ברורה קו:ד .....	51
ערוך השולחן או"ח קו:ז .....	52

## יחידה ג': קריאה מגילה

מגילה יט: .....	54
מגילה ד. עם תוספות ד"ה נשים .....	55
ערclin ב:-ג. עם רשי' ד"ה לאתווי נשים ותוספות ד"ה לאתווי נשים .....	56-57
תוספთא מגילה ב:ד .....	58
ברכות כ: .....	59
רמב"ם הלכות מגילה א:א-ב עם מגיד משנה .....	60
כל בו מגילה מה .....	61
מגילה כב .....	62
ריטב"א מגילה ד. ד"ה ואמר ר' יהושע בן לוי .....	63-64
משנה ברורה או"ח טרפז:ז .....	65
מאירי מגילה ד. .....	66-67
חידושים הר"ן מגילה ד. ד"ה נשים חייבות .....	68-69
מרדכי ד. .....	70
שולחן ערוך או"ח טרפז: א,ב .....	71-72

מגילה ה.....	73
טור או"ח תרצ'.....	74
שולחן ערוך או"ח תרצ'יח.....	75
ברכות מה:, תוספות שם ד"ה והוא מאה נשוי.....	76
מאירי ברכות מז:.....	77

## חידה ד': נשים, רבנות ומנהיגות

ספריו יוזטו ס' קנד.....	79
רמב"ם הלכות מלכים א:ה.....	80
ספר החינוך ס' תשג.....	81
תוספות נדה נ. ד"ה כל.....	82
ספר החינוך ס' עז:ז.....	83
ירושלמי יומה ו:א.....	84
שבועות ל.....	85
ריבוא שבועות ל. ד"ה שבועות.....	86
רמב"ן שבועות ל. "וון אמרו".....	87
שווית אגרות משה יורה דעתה ב: מד.....	88-89
ספר החינוך ס' קנב.....	90
ש"ך יורה דעתה רסט:טו.....	91
רמב"ם הלכות מלכים א:ז.....	80
ערוך השולחן יורה דעתה רמב:כט.....	92
שולחן ערוך יורה דעתה א:א.....	93
בית יוסף על הטור א:א ד"ה ומ"ש.....	94
David Weiss Halivni, "The Book and the Sword", pp.109-115.....	95-98
Rabbi Michael Broyde and Rabbi Shlomo Brody, "Orthodox Women Rabbis?" in Hakirah, the Flatbush Journal of Jewish Law and Thought, pp. 25-28, 42-58.....	99-119

# מחקרים בתנ"ך א': מבנה, מפרשים ומוסריות

לא בשמות היא ולא מעבר לים, כי קרוב אליו הדבר מאז

NOAM L. WEISSMAN  
AND DAVID P. STEIN

A PROJECT OF  
SHALHEVET HIGH SCHOOL



# מחקרים בתנ"ר א': מבנה, מפרשין ומוסריות

Please note:

Students in this course are expected to use a Tanakh alongside this reader. As a result, we invite you to refer to your Tanakh where as indicated by a in this table of contents for study of specific פסוקים. However, all instances in which a commentary or *peirush* on Tanakh are to be studied have been included as sources in this reader.

Enjoy your learning,

The Staff at LaHaV

## יחידה א': מבנה ו邏輯ת

### חלק א': חולקת התנ"ר

בבא בתרא יד: טו.	10-11
שבת ל:	12
Dr. Sid Z. Leiman, Canonization .....	13
מגילה יד.	14

### חלק ב': נבואה

דברים יח: טו-כט	
יונה פרק ד	
ירמיהו כה:ו-ט	
רמב"ם הלכות יסודית התורה יד	16
Rabbi Sacks, "Testing Prophecy" .....	17
מורה הנבוכים ב: לב-לג, לו-לו, מה	18-32
ספר הכהזורי א:ד, א:פז	33-35
מלבים עמוס א:א	36
תוספותא סותה גג:	37
Yeshaya Leibowitz, "Accepting the yoke of Heaven", pp. 174-175 .....	38

**יחידה ב':  
פרשנות המקרא**

**חלק א':  
פשט**

Nechama Leibovitz, Quoted by Moshe Sokolow in "Studies in the Weekly Parsha ....	40-41
בראשית ט:יח-כח .....	42-44
רש"י שם ד"ה וחם הוא אבי כנען .....	43
ראב"ע שם ד"ה וחם הוא אבי כנען .....	43
רמב"ן שם ד"ה וחם הוא אבי כנען .....	43-44
ויקרא כ:יא .....	█
שמות פרק לב .....	█
רש"י שמות לב:א ד"ה אשר ילכו .....	46
בן עזרא שמות לב:א אמר אברהם .....	46
רמב"ן שמות לב:א ד"ה אשר ילכו לפנינו .....	47
Yeshaya Leibowitz, "Accepting the yoke of Heaven", pp. 86-88 .....	48-50
במדבר כ:א-יג .....	█
רש"י במדבר כ:יב ד"ה להקדשני .....	59
רמב"ן במדבר כ:ח ד"ה החטא .....	53-56
בן עזרא במדבר כ:ח ד"ה קח .....	51-52
אברבנאל במדבר כ:ח .....	60-62
שמות יז:א-ו .....	█

**חלק ב':  
מדרש**

Tamar Schwell, Teaching Midrash from a Developmental Perspective .....	63-65
רמב"ם הקדמה לפרקי חלק .....	66-70
"רבי שמואל הנגיד", "مبוא לתלמוד" .....	71
תענית ה: .....	72
רש"י בראשית יב: .....	73-74
בראשית כא:ט-יז .....	█
בראשית לט:יז .....	█
שמות לב:ו .....	█
שמואל ב':ב:יד .....	█
aben עזרא כא:ט ד"ה מצח .....	76-77
בראשית רביה נג:יא .....	78-79
Code of Hammurabi Laws 146, 170 .....	80-81
בראשית רביה לח:ג .....	82
במדבר רביה יה:ג .....	83

## חלק ג': פרשנִי התנ"ר

רש"י בראשית ג:ח ד"ה וישמעו	85
רש"י בראשית א:טו-טו ד"ה והיו המאורות, המאורות הגדולים	86
רש"י בראשית ז:ח ד"ה ויאמר קין	87
רש"י בראשית כה:כט ד"ה ויתרכזו	88
רש"י בראשית יד:יד ד"ה וירק	89
רש"י במדבר יא:ח ד"ה לשד השמן	91
הקדמתaben עזרא לפירוש התורה	92-97
בן עזרא בראשית כב:ד ד"ה ביום השלישי	98-99
בן עזרא בראשית יא:כט ד"ה אשת נחור	100
בן עזרא בראשית כת:ז' ד"ה רכות	101
רשב"ם בראשית לו:ב ד"ה אלא תולדות	102
רשב"ם בראשית מה:ל ד"ה מן האדם	103-104
רשב"ם בראשית לא:לה ד"ה ואילן צאן	105
Preface to Ramban's commentary in C.B. Chavel, Nachmanides Commentary on the Torah	
הקדמת הרמב"ן לפירוש התורה	106-114
רמב"ן בראשית יב:ו ד"ה ויעבר	115-124
רמב"ן בראשית יב:ז ד"ה ויחד	125-126
רמב"ן בראשית ט:יח ד"ה וחם	127
רמב"ן בראשית לב:ד ד"ה אל עשו	128
רמב"ן בראשית לד:ג' ד"ה ויענו	130-132
רמב"ן בראשית מו:כט ד"ה וירא אליו	133-134
בראשית י:ח-ט	
רש"י בראשית י:ח-ט	137
בן עזרא בראשית י:ח-ט	135-137
רmb"ן בראשית י:ח-ט	138
בראשית כח:יג עם רש"י ורשב"ם	139-144
שמות יג:יה	145-146
רש"י שמות יג:יה ד"ה וחמשים	145-146
בן עזרא שמות יג:יה ד"ה וחמשים	146-147
הושע א:ב-ט	
יהושע ה:יג-טו	
ישועה כ:ב-ו	
מורה נבוכים ב:מא-מב	148-152
מורה נבוכים ב:לב	153-155
מורה נבוכים ב:מו	156-158
מורה נבוכים ב:כב	159-162

## יחידה ג':

### בין האדם למקום: מוסריות בתנ"ר

#### חלק א':

#### סdom

בראשית פרקים יח, יט	166	book
אבן עזרא בראשית יח:כ"א ד"ה ואם לא	166	book
רמב"ן בראשית יח:כ"ד"ה זעקה	164-165	book
Rabbi Dr. David Hartman on Sodom	168-169	book
שמות ג:ז	book	book
ישועה ה:ז	book	book
שמות כב:כ"א-כג	book	book
יחזקאל טז:מט-נ	book	book
Nachum Sarna, "Understanding Exodus" pp. 147-148	170-171	book
Nachum Sarna, "Understanding Exodus" pp. 143-144.	172-173	book
Chief Rabbi Hertz Chumash, notes on Sodom p. 65	174	book
שופטים פרק יט	book	book
רש"י בראשית יט:ה ד"ה ונדעה	175	book
אבן עזרא בראשית יט:ה ד"ה ונדעה	175	book
רשב"ם בראשית יט:ה ד"ה ונדעה	176	book
רמב"ן בראשית יט:ה ד"ה ונדעה	176	book

#### חלק ב':

#### עקידת יצחק

בראשית פרק כב	book	book
ג' ..... בראשית יב:א-ג'	book	book
רמב"ן בראשית כב:א ד"ה נסה את אברהם	177	book
אברהנאל כב:א .....	177	book
רמב"ם מורה נובכים ג:גד	179-181	book
Chief Rabbi Hertz Chumash, notes on Akeidat Yitzchak p. 201	182	book
Rav Soloveitchik, "Divrei Hashkafa", pp. 254-255	183	book
Rav Soloveitchik, "Majesty and Humility in Tradition 17:2 pp. 35-37	184-186	book
Rav Soloveitchik, "Thinking Aloud.....	187	book
Yeshaya Leibowitz, "Accepting the yoke of Heaven", pp. 24-26	188-190	book
רמב"ן דברים ויה ד"ה ועשית הישר	191	book

## חלק ג': הعبد ועבדות בתנ"ך

Frederick Douglass .....	193
שמות כא:א-ו, כה-לב	
ויקרא כה:לט-נה	
דברים כג:טז-יז	
Code of Hammurabi, #205, #282 .....	194-195
Aristotle, Politics 1:5 .....	196-197
Frederick Douglass .....	198
Chief Rabbi Hertz Chumash p. 537-8, 848.....	199-201
רמב"ן שמות כא:כ ד"ה וכי יכה	202-203
רmb"ם הל' עבדים ט:ח והל' רוצח ושמירת הנפש ב:י	204-205
מורה נבוכים ג:לט	206-210
מורה נבוכים ג:לב	211-217
Biography of Anshel Bondi .....	218

## חלק ד': מחיות מלך

יהושע יא:ג-טו .....	
Chief Rabbi Hertz Chumash p. 833 .....	220
Louis Jacobs, We have Reason to Believe, 86-88.....	221-223
שמות יז:ח-טז	
דברים יח:ט-יב, כ:טז-יז	
דברים כה:יז-יט	
שמעאל פרק טו	
רmb"ן שמות יז:טז	224
אברבנאל דברים כה:יז .....	225-226
ספר החינוך תרד .....	227
גיטין נז .....	228
Rav Lichtenstein, By His Light, 126-127 .....	229-230
R' Samson Raphael Hirsch on Shemot 17:14.....	231
רmb"ם הל' מלכים ו:א-ב, ז	232-233
משנה זדים ד:ד .....	234-235
רmb"ם הל' מלכים ה:ד-ה .....	236
The Rav, Fate and Destiny 65-66, 92-95.....	237-242
Jeffrey Goldberg, "Protect Sharon from the Right", New York Times, August 4 2004	243-245
Elliot Horowitz, The Jerusalem Report.....	246